

9. พัฒนางานควบคุมโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ (อาหารเป็นพิษ)

1. สถานการณ์

นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2567 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ (Food Poisoning) จำนวนทั้งสิ้น 668 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 148.86 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต

พบผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยพบเพศหญิง 413 ราย เพศชาย 255 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย เท่ากับ 1.62 : 1 กลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่มอายุ 65 ปี ขึ้นไป จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 105 ราย อาชีพที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุด คือ ในปกครอง จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 273 ราย ซึ่งพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือน มกราคมจำนวนผู้ป่วย เท่ากับ 121 ราย ตารางที่ 1 แสดงสถานการณ์โรคอาหารเป็นพิษจังหวัดอุตรดิตถ์ย้อนหลัง ปี 2562 – 2567

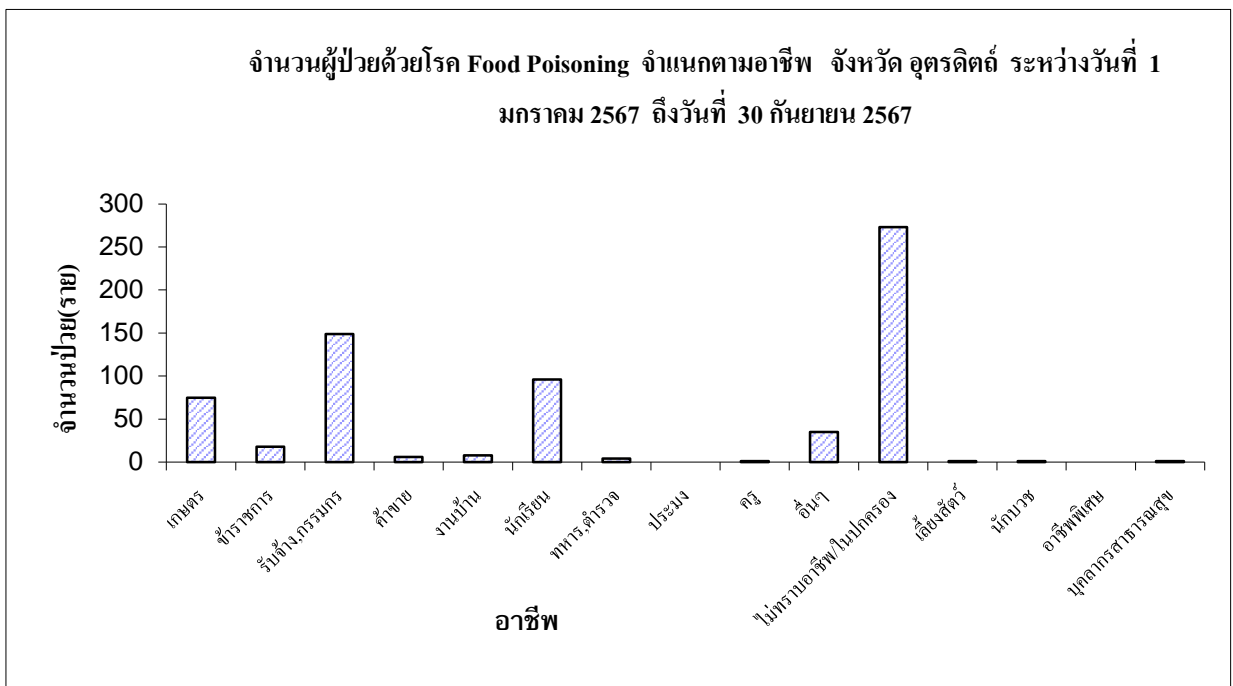
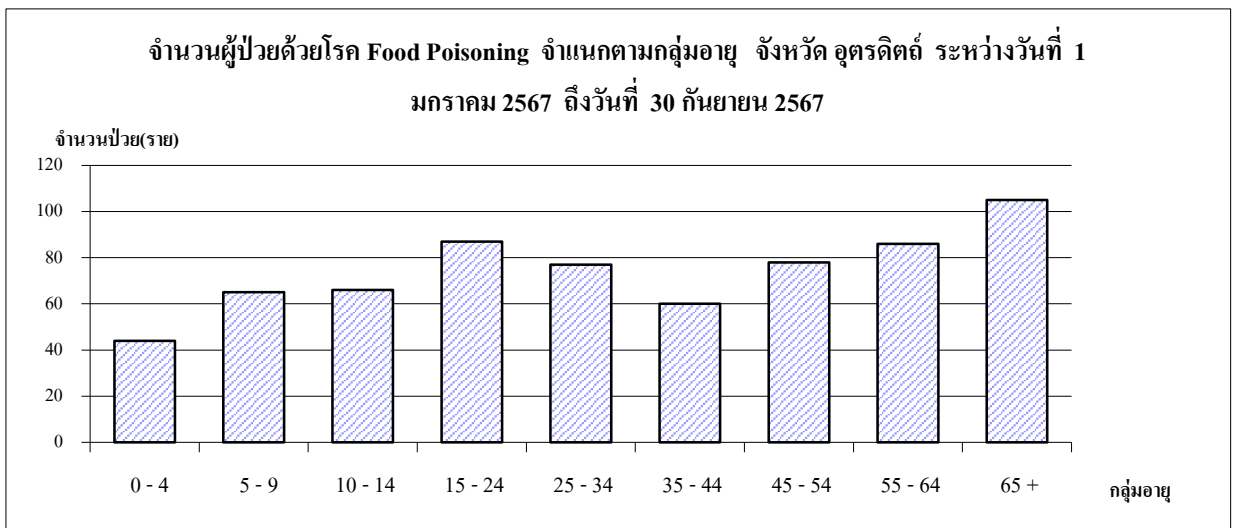
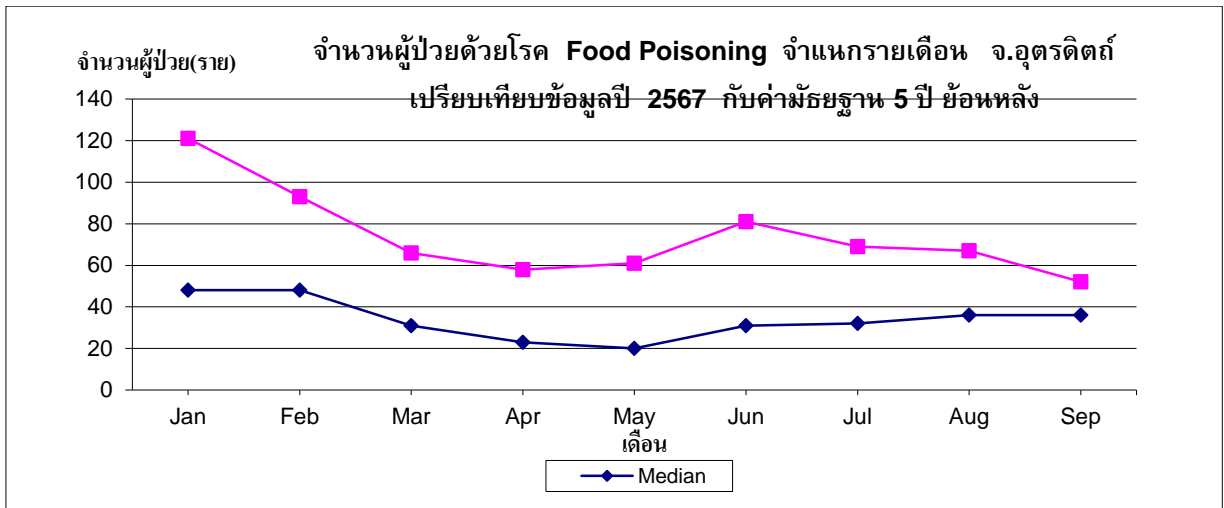
ปี	จำนวนป่วย (ราย)	อัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน)	จำนวนผู้ป่วยตาย (ราย)	อัตราผู้ป่วยตาย (ร้อยละ)
2562	550	118.67	0	0
2563	262	56.53	0	0
2564	213	47.47	0	0
2565	254	56.60	0	0
2566	418	93.15	0	0
2567	668	148.86	0	0

ที่มา : ฐานข้อมูล Digital Disease Surveillance กรมควบคุมโรค

ตารางที่ 2 แสดงสถานการณ์โรคอาหารเป็นพิษจำแนกรายเดือนจังหวัดอุตรดิตถ์ย้อนหลัง ปี 2562 – 2567

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
2562	70	95	52	58	54	50	55	79	37
2563	42	48	24	21	15	31	32	24	25
2564	36	27	45	23	17	19	16	16	14
2565	48	35	14	10	20	24	31	36	36
2566	48	56	31	39	43	38	42	69	52
2567	121	93	66	58	61	81	69	67	52

ที่มา : ฐานข้อมูล Digital Disease Surveillance กรมควบคุมโรค

2. การดำเนินงาน/ผลการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมขับเคลื่อนการป้องกันควบคุมโรคอาหารเป็นพิษจังหวัดอุดรดิตถ์

1. พัฒนาการขับเคลื่อนระดับอำเภอ ในการป้องกันควบคุมโรคอาหารเป็นพิษจังหวัดอุดรดิตถ์
 - สสจ.ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโรคอาหารเป็นพิษให้ระดับอำเภอทราบเพื่อให้อำเภอที่มีความเสี่ยงสามารถจัดทำแผนแก้ไขปัญหาได้
2. คปสอ. ในพื้นที่เสี่ยงจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์อาหารปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนตื่นตัว และตระหนักภัยจากโรคจากอาหารและสัตว์

ผลการดำเนินงานกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโรคอาหารเป็นพิษให้ระดับอำเภอทราบเพื่อให้อำเภอที่มีความเสี่ยงสามารถจัดทำแผนแก้ไขปัญหาได้ โดยประชุมในภาพรวมกลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2567
2. นำเสนอข้อมูลในการประชุมคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดอุดรดิตถ์ และคณะกรรมการวางแผนประเมินผลจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโรคอาหารเป็นพิษให้ระดับจังหวัดและอำเภอทราบ

กลยุทธ์ที่ 2 การสื่อสารความเสี่ยงและประชาสัมพันธ์

1. พัฒนาการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ
2. วางแผนการสื่อสารเพื่อให้สามารถสื่อสารไปยังสื่อมวลชนทุกช่องทางอย่างต่อเนื่องให้ถึงประชาชน
3. พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อการเข้าถึงเป้าหมายที่หลากหลาย และสื่อทุกแขนง

ผลการดำเนินงานตามกิจกรรม

1. สื่อสารความเสี่ยงและประชาสัมพันธ์โรคติดต่อทางอาหารและน้ำ ผ่านทางหนังสือราชการไปยังหน่วยงานภายในสังกัด
2. สร้างความร่วมมือกับประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้นำชุมชน ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ หอกระจายข่าว social media เพื่อเตือนภัยก่อนการเกิดโรคหรือ ฤดูกาลระบาดของโรค
3. อบรมพัฒนาศักยภาพครูอนามัยโรงเรียน ตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล นโยบาย 1 โรงเรียน 1 ครูอนามัย สร้างเด็กไทยรอบรู้สุขภาพ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567
4. อบรมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอาหารในโรงเรียนพื้นที่ อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์
5. พัฒนาจังหวัดต้นแบบระบบคุณภาพงานอาหารปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และรักษาโรคอาหารเป็นพิษ

1. พัฒนาแนวทางการเฝ้าระวังการคัดกรองคุณภาพตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข
2. พัฒนาการควบคุมโรคให้ได้คุณภาพตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข
3. สร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคอาหารเป็นพิษในทุกระดับ

ผลการดำเนินงานตามกิจกรรม

1. จัดทำหนังสือราชการ แจ้งสถานการณ์ของโรคอาหารเป็นพิษ เพื่อแจ้งเตือนมาตรการเฝ้าระวัง แนวทางประชาสัมพันธ์ก่อนฤดูกาลเกิดโรค และแนวทางให้หน่วยงานระดับอำเภอทราบมาตรการควบคุมโรคอาหารเป็นพิษ
2. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ท้องถิ่นจังหวัด/ศึกษาธิการจังหวัด) ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงาน เฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคอาหารเป็นพิษ

3. ดำเนินการสอบสวนโรค และควบคุมโรคอาหารเป็นพิษในแต่ละระดับ โดยร่วมกันกับ อปท. และสถานศึกษาในพื้นที่ เมื่อมีการป่วยโรคอาหารเป็นพิษเป็นกลุ่มก้อน ดังนี้

- อำเภอพิชัย (ศพด. 1 แห่ง รร.มัธยม 1 แห่ง รร.ประถม 1 แห่ง รร.ประถม (เอกชน) 1 แห่ง)
- อำเภอน้ำปาด (รร.มัธยม (เอกชน) 1 แห่ง)
- อำเภอท่าปลา (ศพด. 1 แห่ง)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลอัตราป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ ปี 2562 – 2567 จำแนกรายอำเภอ จังหวัดอุดรดิตถ์

ปี	อัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน)								
	1.พากท่า	2.บ้านโคก	3.ทองแสนขัน	4.ตรอน	5.น้ำปาด	6.ท่าปลา	7.ลับแล	8.พิชัย	9.เมือง
2562	168.66	90.57	48.76	49.82	251.55	85.59	95.62	46.6	174.54
2563	13.49	6.97	76.19	38.75	88.96	19.75	52.15	24.59	87.27
2564	14.13	13.91	89.32	20.8	38.62	27.78	52.98	26.65	67.14
2565	70.62	111.32	124.41	26.74	44.13	34.72	65.77	29.31	62.35
2566	70.67	13.91	98.89	59.42	88.26	162.03	80.38	82.60	100.71
2567	42.4	6.96	242.44	219.84	140.67	138.88	325.19	81.27	109.62

ที่มา : ฐานข้อมูล Digital Disease Surveillance กรมควบคุมโรค

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ (Food Poisoning) จำแนกรายเดือน ปี 2567 จังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอ/เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	รวม
เมือง	32	21	19	18	15	16	9	16	14	160
ตรอน	7	11	3	7	6	7	12	12	9	78
ท่าปลา	21	10	9	5	6	4	1	3	1	61
น้ำปาด	15	19	1	1	1	2	5	3	4	51
พากท่า	1	1	0	0	0	1	0	2	1	6
บ้านโคก	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
พิชัย	19	6	11	1	4	6	10	1	3	65
ลับแล	21	19	17	18	25	32	20	15	11	185
ทองแสนขัน	4	6	6	7	4	13	12	15	9	80
รวม	121	93	66	57	61	81	69	67	52	687

ที่มา: ฐานข้อมูล Digital Disease Surveillance กรมควบคุมโรค

3. การวิเคราะห์ปัญหา และปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

- ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมาย

1. ยังคงพบสถานการณ์การระบาดในพื้นที่ที่มีการรวมกันของกลุ่มคนหนาแน่น เช่น ในสถานศึกษา ฯลฯ
2. จากผลการสอบสวนโรคในแต่ละเหตุการณ์ ยังไม่พบความชัดเจนของแหล่งรังโรคที่เป็นสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงจากแหล่งรังโรคอาจไม่ได้ถูกทำลายหรือเกิดการขยายขนาด/การแพร่ระบาดไปสู่สถานที่อื่น

- ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานสำเร็จ

1. มีการบูรณาการในการดำเนินงานโรคติดต่อทางอาหารและน้ำกับงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานอนามัยโรงเรียนระดับจังหวัด งานสุขาภิบาลอาหารและน้ำ และงานอาหารปลอดภัยระดับจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานประมงศึกษาเขตพื้นที่ทุกระดับ

2. การสื่อสารความเสี่ยง ให้ความรู้เรื่องมาตรการป้องกันโรคอาหารเป็นพิษในสถานศึกษา ของกรมควบคุมโรค โดยเน้นเรื่องการสร้างความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัยส่วนบุคคล สุขอนามัย และการสุขาภิบาลอาหารและน้ำ

3. มีการจัดทำมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure: SOP) การเฝ้าระวังโรคติดต่อทางอาหารและน้ำในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน ของกลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้เกิดกระบวนการในการควบคุมโรคและการเตรียมความพร้อมในการตอบโต้สถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

4. แนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหา และสาเหตุของปัญหา ปี 2567	แนวทางการแก้ไขปัญหา
พบการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษเป็นกลุ่มก้อนในสถานศึกษา 3 อำเภอ ดังนี้ - อำเภอพิชัย (ศพด. 1 แห่ง รร.มัธยม 1 แห่ง รร.ประถม 1 แห่ง รร.ประถม (เอกชน) 1 แห่ง) - อำเภอน้ำปาด (รร.มัธยม (เอกชน) 1 แห่ง) - อำเภอท่าปลา (ศพด. 1 แห่ง) ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากด้านสุขาภิบาลอาหาร และสิ่งแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงพฤติกรรมมารับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ	1. เน้นการดำเนินงานสื่อสารความเสี่ยงโรคติดต่อทางอาหารและน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นมาตรการป้องกันโรคอาหารเป็นพิษในสถานศึกษา 2. บูรณาการการดำเนินงานโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ กับงานที่เกี่ยวข้อง (งานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก งานอนามัยโรงเรียน งานสุขาภิบาลอาหารและน้ำ และงานอาหารปลอดภัย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานประมงศึกษาเขตพื้นที่ทุกระดับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นต้น) 3. พัฒนาและดำเนินการจัดทำ “แผนปฏิบัติการเฉพาะโรคอาหารเป็นพิษ (Hazard Specific Plan) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเตรียมความพร้อมรับการระบาดของโรค

5. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาเชิงนโยบาย กฎ ระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติ

- หน่วยงานในระดับนโยบาย (ระดับกระทรวง กรม ฯลฯ) ควรมีการกำหนดให้หน่วยงานที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรค มีการจัดทำแผนการรับมือสถานการณ์การระบาดของโรค ตั้งแต่ก่อนการพบผู้ป่วย และภายหลังพบผู้ป่วย และให้มีการซักซ้อมทำความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ

ผู้รับผิดชอบงาน

1. นางสาวชนันต์ เพ็งบุตร

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์ 09 5321 5287

หัวหน้ากลุ่มงาน

2. นายทริสดี ก้อนอาทร

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

เบอร์โทรศัพท์ 08 1532 1631

ID Line : mon_choranun

ID Line : thatsadeekon-athorn